

Aseri valla Kõrkküla ja Kestla küla olulise ruumilise mõjuga objekti (tuulepargi) asukohavaliku üldplaneeringu teemaplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande avalik arutelu

Protokoll

Toimumise aeg: 18.08.2011 kell 15:00-17:00

Toimumise koht: Kestla seltsimaja

Juhataja: Piret Toonpere (Adepte Ekspert OÜ)

Protokollija (lindistuse põhjal): Piret Toonpere

Osalejad: lisatud eraldi lehel

Koosoleku käik:

1. OÜ Adepte Ekspert esindaja **Piret Toonpere** (PT) andis ülevaate planeeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandest – planeeringuala paiknemine, teised piirkonna tuuleparkide planeeringud, planeeringulahenduse esialgne ja korrigeeritud versioon, mõjud elustikule ja taimestikule, müra, varjutus, vibratsioon, visuaalne mõju, mõju maakasutusele ja tehisobjektidele, peamised järeldused.
2. KSH aruande avalikustamise perioodil laekunud kirjalikud ettepanekud: Politsei- ja Piirivalveamet, Maanteeamet, Terviseamet, Sotsiaalministeerium, OÜ Solinvictus, Pr Sirje Kullerkupp, Lüganuse vallavalitsus. Tutvustati lühidalt laekunud kirju ja lühidalt vastati peamistele kirjades tõstatatud küsimustele. *Kõigile kirjadele vastatakse kirjalikult ning nii ettepanekute kirjad kui vastuskirjad lisatakse KSH aruandele.*
3. Küsimused ja arutelu:

Jaanus Vihand (JV): Kas on tehtud mingeid uuringuid kuidas aja jooksul tuulikute müratase muutud? Ehk et kas erineb müratase uutel tuulikutel ja siis kui nad on juba 5-10 aastat töötanud. Ka aja jooksul müratase suureneb?

P.T: Tuulikute müramodelleerimistel kasutatav müratase on tase mille tuuliku tootja garanteerib. Üldiselt kehtib tuulikutele nagu igasugustele seadmetele garantii (*tavaliselt 5 aastat*). Garantiiaja jooksul peaks siis selgeks saama ka tuuliku tehniline korrastolu. Tuulikute korrashoidu jälgitakse pidevalt. Kui midagi tuuliku mehhanismides ei tööta korrektselt, siis halvendab see üldjuhul ka tootlust. Ei tea hetkel, et sellist mürataseme suurenemist aja jooksul oleks tuuleparkides täheldatud. Täpsustan asjaolu ja täiendan küsimust KSH aruandes.

Peeter Tapner: Tundub, et viimane pilt (*fotomontaaž vaatega Kestla külast*) on umbes kilomeetriga möödas.

P.T: Tegu on panoraampildiga ehk pilt on 180 kraadi. Kuna tegu on rohumaa vaatega, siis tekib natuke petlik kujundus. Pildilt nõ otse paistvad tuulikud paiknevad tegelikult idas metsaveere ääres. Panoraampilte vaadates tuleb ette kujutada nagu vaataja pööraks ennast vaatepunktis pooltiiru ulatuses.

J.V: Lüganuse Vallavalitsus toob oma kirjas välja viite Läänemaa tuuleparkides tehtud uuringule (*kirja tsiteering*). Ütlesite enne, et olete uuringuga kursis kuna osalesite selles. Kuidas kommenteerite neid näitajaid?

P.T: Jah tõepoolest selle uuring 2010 aastal teostati ja osalesin selle läbiviimises. Uuringust ilmselt mitmeid huvitavaid näitajaid. Sealjuures nii positiivseid kui negatiivseid. Samas tuleb seal tähelepanu pöörata, mida mingi konkreetne vastuse protsent tegelikult näitab. Näiteks Lüganuse VV kirjas tuuakse välja näitaja, et 86 % vastajatest varjutus häirib. Tegelikult oli see näitaja antud nende inimeste kohta, kes varjutust olid üldse täheldanud (*kokku oli täheldanud varjutust 29 % ja nendest 86 % see häiris ehk kogu küsitlenutest häiris varjutus 24 %*). Samuti esines nende seas vastajad kelle majapidamisele tehniliselt ei saa varju langeda, aga kes leidsid et neid varjutus tugevalt häirib. Seega tuleb seda uuringut lugeda mõttega ja andmeid analüüsides. Siiski saame teha seda, et kui praegu oli aruandes viide antud uuringule visuaalse mõju käsitluse osas, siis saame analoogilised näitajad lisada ka teisele aruande osadele nagu müra ja varjutuse osa. Uuring on kättesaadav meie ettevõtte kodulehel.

J.V: Te siis panete kirja kuhugi omapoolse vastuse antud teema osas.

P.T: Kuna tegu oli Lüganuse Vallavalitsuse kirjaliku küsimusega, siis vastatakse sellele samuti kirjalikult. Kõik kirjad on jooksvalt kättesaadavad meie ettevõtte kodulehelt.

Lembit Salmus (LS): Kas tuulikud mõjutavad inimese tervist?

P.T: Senini tuulikute mõju tervisele ei ole suudetud tõestada. Tuulikute puhul on häiriv inimese jaoks müra ja varjutus, mis ei tohiks siis ületada vastavaid normatiive. Tuulikud iseenesest ei kiirga ega emiteeri mingeid aineid, mis võiksid inimese tervist ohustada. Peamiseks tervisemõjuka peetakse nende puhul tegelikult häirivust. Ehk siis kui inimese jaoks on mingi objekt ebameeldiv, siis see on tema jaoks häiriv. Pikaajaline häirivus võib põhjustada stressi ja stress teisi tervisehädaid. Senised adekvaatsed terviseuuringud ei ole üldjuhul suutnud leida seost tuuleparkide ja tervisemõjude vahel.

L.S: Tuulikute ehitamiseks kasutatakse suuri sõidukeid. Kestla tee on eriti sügiseti halvas seisundis. Mis saab teest kui tuulikud ehitama hakatakse?

P.T: Tuulikute ehitamine eeldab kindlasti enne ehitustegevust tee raskeveokeid kannatavaks ehitamist. Tuulikute ehitamiseks kasutatakse tõepoolest raskeveokeid ja neid ei ole võimalik ehitada ilma korralike teede olemasolul. Seega eeldab tuulepargi rajamine antud tee rekonstrueerimist ja kõvakatteliseks muutmist.

Enn Kohver (E.K): Ma ei tea kas asi on minus aga kui ma sõidan Viru-Nigula tuulikute alt läbi siis tekib selline ebameeldiv tunne. Miks see nii on seda ma ei tea.

P.T: Tuulikud on tõepoolest väga suured ja ilmselt Eestis veel võrdlemisi harjumatud. Seega on jah inimeste suhtumine neisse erinev.

Ardi Haugas: Number 6 ja nr 5 tuulikud jäävad just nii, et hommikuse päiksega tuleb vari külale.

P.T: Varjutuskaardilt on näha, et jah küla poole langeb vari peamiselt hommikul. Samas jääb küla väljapoole 30 tunnist aastast summaarset varjutust. Varjutus on tuulikute puhul asi, mille esinemisaega saab täpselt määrata. Igale elamule saag koostada varjude esinemise aja kalendri. Samuti on võimalik KSH-s soovitada siis leevendusmeetmena tuulikute ajutist peatamist selleks ajaperioodiks kus häiriv varjutus esineb.

J.V: Enne viitasite sellele, et Kaitseministeeriumiga käivad radari osas läbirääkimised. Milline on tõenäosus, et Kaitseministeeriumi kooskõlastus antakse.

P.T: Tõenäosust on raske hinnata. Alati võib väita, et tõenäosus on vähemalt 50 %. Teised Ida-Viru pargid on suures osas läbirääkimiste tulemusena kooskõlastuse siiski saanud või saanud selle osaliselt või mingite tingimustega, nt vähendades kõrgust. Samas on ka tuulepargi projekte, mis just sellel põhjusel on seisma jäänud. Praegu on olukord, kus Kaitseministeerium on põhimõtteliselt ainus asutus, mis ütleb, kas tuulepark neid häirib ja mis tingimustel see häirib. Reaalselt on tegu probleemiga, mis vajaks kogu Ida-Viru ulatusel põhimõttelist lahendust ning loodetavasti leitakse selleks mingi võimalus.

J.V: Kui näiteks Kaitseministeerium annab kooskõlastuse tingimusega vähendada tuulikute kõrgust, siis kuidas see mõjutab müratasemeid jms?

P.T: Tuulikute kõrguse vähenemisega varjutustasemed vähenevad. Müratasemete osas olulist muutust ei esine või pigem on väiksemad tuulikud vaiksemad. Antud KSH käigu sai modelleeringuid tehtud nii suuremate kui väiksemate tuulikutega ning erineva arvu tuulikutega. Eesmärk oli siis saavutada võimalikult suur tootvus viisil, mis võimalikult vähe mõjutaks elanikkonda. Antud juhul on pigem esitatud alati suuremad emissioonid. Näiteks on positsioonide 1 ja 2 puhul kasutatud 3 MW tuulikuid ning 4-6 puhul on antud soovitus kasutada võimalikult väikse emissiooniga tuulikuid. Arendaja on avaldanud soovi kasutada Saksa tootja Nordex tuulikuid, mis oma tehniliste andmete põhjal on selgelt ühed vaiksemad tuulikud, mida praegu toodetakse. Tootja just hiljuti uuendas oma tuulikute garanteeritavate müratasemete andmeid ja nende põhjal on nad suutnud müraemissioone veelgi vähendada.

Ott Penek: Olen vallavolikogu arengukomisjoni esimees ja kahtlemata on vallale oluline igasugune areng, sh ka tuuleparkide areng. Kui mõelda laiemal, siis ega me tuulikute ei pääse. Fossiilsed kütused saavad otsa ning tuult antud piirkonnas on. Seega tuulikud tulevad kas nüüd või millalgi hiljem. Ilma energiata me elada ei suuda. Kui praegu on arendaja läbirääkimisi pidanud maaomanikega, kelle maale tuulikuid kavandatakse, siis tegelikult on see natuke vale lähenemine. Eesmärk oleks see, et kõik kes tuulikuid näevad peaksid sellest kuidagi kasu saama. Näiteks võiks iga piirkonna elanik saada toodetud kw kohta mõne % tasu. Praegu tekib olukord, kus maaomanik vaatab tuulikutele kui kasuallikat ja naaber kui häirivat asja. Kui kõik saaks mingit kasu, siis vaadataks ka tuulikutele positiivsemaks. Ettekandes oli juttu, et võiks moodustada MTÜ kuhu raha suunata, aga see oleks elanike jaoks liiga abstraktne kuna ei tea kuhu raha läheb.

Kalle Kekki: Olen üks arendajatest. Kõik rahastusküsimused on igati mõeldavad. Viru-Nigula pargi puhul makstakse vallale toodangu pealt protsenti MTÜ vormis. MTÜ vormi kaudu toetatakse valla sotsiaalprojekte, et aidata maksta toetusprogrammide omaosalust. Arendaja on sellistele lahendustele avatud. Tuuleparkide projekte ei saa teha üksinda nende puhul on oluline kogukonna toetus.

Urve Takjas: Ütlen vallavanemana, et kõiki vallas toimuvaid protsesse kaalume me vastavalt meie elanike soovidele. Ka antud planeeringut. Kui vaadata tagasi, siis kui algselt tuulepargi rajamisest räägiti olid kohalikud elanikud asjast väga huvitatud. Käis jagelemine kelle maale ikka tuulikud tulevad ja kellele mitte. Vallavolikogu leidis, et arendust ei ole mõtet kohe eos lõpetada, vaid seda peaks kaaluma. Arendajal olid juba olemas ka lepingud maaomanikega. Tänane koosolek on just see koht kus oma arvamus välja öelda, et sellega saaks arvestada. Nägime joonistelt, et teatav mõju külale tõenäoliselt ikka tekib, võib-olla saab neid tuulikuid veel nihutada. Viru-Nigula tuulepargi kogemusest

teame, et ka seal pidi eelnevate hinnangute kohaselt kõik mõjuvaba olema, kuid praegu teataval määral seal kaebusi ikka esineb. Tänapäevase kokkusaamise eesmärk ongi vaadata senitehtud tööd ja püüda leida mingi konsensus. Vallavalitsuses ja volikogus teemat arutades oleme me leidnud, et antud alal põhimõtteliselt on võimalik tuuleparki arendada. Nüüd tuleks leida lahendus kuidas siis täpsemalt.

P.T: Just nimelt. Et praegu on seis kus meil küll suur osa tööst on tehtud, aga otseselt midagi lukus ei ole. Võimalik on nii aruande täiendamine kui täiendav tuulikute nihutamine. Just selliseid sisulisi täiendustepanekuid ootakski kõige rohkem.

J.V: Leian et aruandes on tervisemõjude, maa/kinnisvara väärtuse ja maastikuilme küsimusi käsitletud pinnapealselt. Aruandes ei selgu mis mõjud siis ikkagi on. Tundub et kohati on tegu subjektiivsete hinnangutega. Teemasid peaks olema käsitletud põhjalikumalt ja selgemalt.

P.T: Võtame arvesse ettepanekut ja täiendame aruandes tervisemõjude, maa/kinnisvara väärtuse ja maastikuilme/ilusate vaadete küsimusi.

J.V: Isiklik küsimus, et kui Teie kodu juurde soovitaks tuuleparki rajada, kas te siis oleksite nõus.

P.T: Pean tunnistama, et ilmselt sarnaselt teiste keskkonnaalase taustaga inimestele olen ma isiklikult tuuleenergia pooldaja ja seega ei ole tuulikute vastu.

J.V: Praegu on probleem just selles, et mitmed kohalike jaoks olulised küsimused on pealiskaudselt käsitletud.

P.T: Selge täiendame antud küsimusi. Et avalikku arutelu tehaksegi suures osas selle pärast, et KSH koostajad saaks täiendavalt teada, mis küsimused on huvitatud isikute arvates olulised ja pole piisavalt käsitletud.

UT: Aga Kestla inimesed, mis teie arvate. Peeter, mis sina arvad?

Peeter Tapner: Mul said korterile just uued aknad ette. Mind need tuulikud küll ei sega kui nad seal 500 m peal on.

E.K: Koduõuest vaadates need Aseriaru tuulikud ka ei häiri, aga kui sinna juurde minna siis on imelik tunne.

Ott Penek: Seal on olukord kus tuulikud on mõlemal pool teed. Sellist asja siin ei teki.

U.T: Vahepeal liikusid jutud, et tuulikud peaksid olema 2 km elamutest.

P.T: Jah sellise arvamuse ütles välja sotsiaalminister ja enne eelmisi valimisi võeti vastu ka planeeringuid ja tuulikuid käsitlev uus müramäärus, mis täpsustab natuke mürahindamise tingimusi ja sätestab, et tuulikute puhul on müra oluline hinnata. Praeguseks mingit kauguspiirangut tuulikutele kehtestatud ei ole ja ei tea, et sellist määrust oleks ettevalmistamisel. Ei tea ka, et sellel meetrite nõudel oleks mingi põhjendatud alus.

Ants Kangro: Praktikas on osad vallad kilomeetri nõude kehtestanud. Lääne-Eesti maakondade planeeringus osad vallad on kehtestanud 1 või 2 km nõude.

P.T: Jah osad kohalikud omavalitsused on selliseid nõudeid vastu võtnud.

K.K: Maidla vald kehtestas kilomeetri nõude lähtudes kaevandusala paiknemisest kuhu nad tahavad lubada tuulikud rajada. Neil on vallas olemas kaevandusala, mis sobiks hästi tuulepargi alaks ja mis asub asustusest kaugel.

Koit Oras: Kuna valdav on edelatuul, siis kas sellise paigutusega tuulikud üksteist ei varjuta? tundub ebapraktiline.

P.T: Jah teataval määral tekib üksteise varjutamine küll. Antud juhul järgiti Purtse pargi tuulikute paiknemise lahendust, mis omakorda tuleneb siis Kellavere radari paiknemisest. Kaitseministeerium on siiani eelistanud lahendusi kus radarist vaadatuna jäävad tuulikud üksteise taha. Samas on tegu kahjuks ka valdava tuulesuunaga. Veel on ridadena paigutamise põhjuseks see, et uuringutes on leitud, et korrapärase paigutusega tuulepargid on inimesele vastuvõetavamad visuaalsest küljest.

J.V: Nr 1 tuulik on teele väga lähedal.

P.T: Tee osas järgitakse Maanteeameti tehnilisi tingimusi, mille alusel peavad tuulikud olema teest sama kaugel kui on nende kogukõrgus. Nr 1 tuulik on ca 150 m teest.

J.V: Kui tihti neid hooldada vaja on? Et kui tihe liiklus tekib hoolduse tõttu.

P.T: Tänapäeva tuulikud on üldiselt nii jälgitavad kui kontrollitavad automaatse süsteemi läbi. Täiesti võimalik on, et see seiresüsteem asub hoopis tuuliku tootja juures. Ja seega on nii vigasid avastada kui tuulikute tööd peatada ja neid seadistada võimalik kaugjuhtimisel. Igapäevast reaalselt ülevaatamist või hooldust tuulikud ei vaja. Hooldussagedus sõltub tootja tingimustest. Reaalne kohapeal toimuv ülevaatus-pisihoidus toimub tavaliselt paari kolme kuu tagant ja kord aastas vahetatakse õlisid-filtreid. 3-5 aasta järel vahetatakse kuluvasi. Tuuliku enda eluiga on 20-25 aastat. Olulist pidevat liiklust tuulepargi opereerimine ja hooldus endaga kaasa ei too.

K.O: Mis juhtub peale eluea lõppu?

P.T: Eks see sõltub suuresti, milliseks on arenenud tehnoloogia 25 aasta pärast. Võimalik on et vahetatakse tuulikud tervenisti välja uue tehnoloogia vastu. Valdavaks kuluvasaks on generaator ja tiivik. Tuuliku torni eluiga on pikem. Seega on võimalik välja vahetada ka ainult ülemine osa. Vanad tuuliku detailid on võimalik ümbertöödelda ja suunata taaskasutusse.

U.T: Et aruandes on öeldus, et siin on passiivne maavaravaru. Mis siis ikkagi saab kui otsustatakse kaevandama hakata? Tuulepargi arendaja on teinud ju investeeringud.

P.T: Ametlikult paikneb jah enamik Aseri vallast Aseri fosforiidimaardlal. Maapõueseaduse alusel ei tohi ligipääsu maavarale ega maavaravarule halvendada – otse tõlgendades tähendab see nagu maardlatel oleks püsivate rajatiste ja ehitiste ehitustegevus keelatud. Hetkel me ootame veel Maa-ameti seisukohta KSH aruandele. Tavaliselt on Maa-amet esitanud oma tingimused, kuidas siis maavaravarule ligipääsu säilitama peaks. Purtse pargi planeeringus on näiteks kirjas tingimus, et juhul kui maavaravaru arvatakse passiivsest aktiivseks varuks ning võetakse vastu otsus kaevandamiseks, siis tuleb tuulikud teiseldata. Reaalselt on tegu mahukama teemaga kui seda on tuuleparkide rajamine, sest sellise tõlgenduse korral peaks võrdse kohtlemise alusel olema välistatud ka näiteks elamute rajamine maardlale. See aga tähendab, et Ida-Viru piirkonnas on võimalike hoonestusalasid üsna vähe. Antud maardla puhul on vähemasti 10 aastases plaanis kaevandamine võrdlemisi ebatõenäoline.

Mees nurgast: Mainisite, et hea praktika alusel ei kavandata tuulikuid väärtuslikele maastikele. Samas teie ettevõttega seotud ettevõtte Adepte OÜ arendab Varja tuuleparki, mis osaliselt paikneb väärtuslikul maastikul.

P.T. Varja tuulepargi arendust Eestis esindab Raisner OÜ, milles omab väikest osalust meie ettevõtte emafirma Adepte OÜ. Varja tuulepargi peamisteks arendajateks on Hispaania energiatootmis ettevõtte (*Iberdrola*) ja EBRD. Antud tuulepargi planeeringut ega KSH-d ei koosta meie ettevõtte ja seega ei oska ma sealse planeeringu detaile kommenteerida.

Tuulepargid on suure visuaalse mõjuga, seega püütakse neid üldpõhimõttena paigutada väiksema väärtusega maastikele. Põhimõtet on püütud rakendada ka Eestis paigutades tuulikud vanadele kaevandusaladele. Kahjuks ei ole sobilikke kaevandusalasid just väga palju.

Ants Kangro: Ei näinud aruandes Teie keskkonnamõju hindamise litsentsi numbrit.

P.T.: Antud juhul on tegu keskkonnamõju strateegilise hindamisega (KSH). Strateegilise hindamise juhtimiseks peavad olema täidetud *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses* esitatud nõuded, mille täitmist minu puhul on kontrollinud Keskkonnaamet antud programmi heakskiites. KSH juhteksperdil ei pea olema KMH litsentsi. Antud töös töögrupis oli ka KMH litsentsiga ekspert.

Ants Kangro: Miks on nii, et tuuleenergiale peab tarbija peale maksma 84 senti? Põlevkivienergia on odavam ja see jääb kehtima ka vabaturu korral. Iga tuulik tõstab elektri hindu.

K.K.: See ei ole ilmselt praeguse arutelu teema. Meie ei kehtesta Eesti Energia elektri hindasid. Samas arvestades, et EE paneb oma ahjudesse puitu lähtudes biokütuste kasutamise soodustamisest, siis küttepuidu hind on oluliselt tõusnud. Tuuleenergia sellisest lahendusest on pikaajalises plaanis ilmselt ikka odavam.

P.T.: Taastuvenergia allikate kasutamise propageerimisel ei olegi tegelikult hetkel eesmärgiks hinda langetada. Eesmärgiks on säilitada puhast keskkonda. Samas tuleb tõdeda, et meie põlevkivielekter on hetkel odav, aga seda ainult olulise saaste tekitamise arvelt.

Ott Penek: Taastuvenergia tasu sees on lisaks tuulikutele ka kõik need kombijaamad, mis puitu põletavad.

Naisterahvas: Kui kohalikud elanikud vastu on, siis kas sellest mingit kasu ka on.

P.T.: Meie saame seda arvesse võtta KSH koostamisel seda äramärkides. Planeeringu lõplik kehtestamine on omavalitsuse otsus, kes siis oma tegevuses peaks kohaliku kogukonna huvidega arvestama. Samas ka igasugune vastuseis peaks olema mingil viisil põhjendatud.

E.K.: Mulle ei meeldi et ma neid tuulikuid igalt poolt nägema hakkam ja nii elama peab.

Peeter Tapner: Väike lohutus on see, et kui tuulikud peal on, siis ilmselt ikka ei hakata meie ukse all fosforiiti kaevandama.

L.S.: Mind nad ei sega ja võiksid tulla küll.

U.T.: Kas kellelgi on veel ettepanekuid, mida see uuring peaks täpsemalt käsitlema?

J.V.: Miks need pos 1 ja 2 on niimoodi eraldi ja teised grupina koos. Kas neid ei saaks kuidagi kokku tõsta?

P.T: Vaatame veelkord üle, aga seal ps 1 ja 2 vahel on elamud ja tekib müra koosmõju, mis hakkab siis norme ületama.

Peeter Tapner: Kas see tuulikute paigutus võib veel muutuda?

P.T: Täna arutelu ja laekunud ettepanekute põhjal vaatame lahenduse veelkord üle. Positsioonid lukku pandud antud kujul ei ole.

J.V: Kui kogu planeeringu jms menetlus saab tehtud kunagi, siis kaua läheb aega reaalse tuulepargini.

K.K: Kuski 1,5 aastat. Samas mõned projektid on veninud ca 3 aastat kuigi kõik ehitusload on olemas.

P.T: Kuna rohkem küsimusi ei tundu olevat, siis võiksime lõpetada. Kui kellelgi tekib veel mingeid märkusi siis ootame kirjalikke ettepanekuid järgmise reedeni ehk 26 augustini. Laekunud kirjalikele küsimustele lähevad meie poolt vastused välja septembri esimesel nädalal. Kõik asjakohased materjalid on jätkuvalt kättesaadavad meie kodulehelt. Täna kuulamast.

4. Arutelu lõpetati kell 17:00.

Protokollija:

Piret Toonpere